

Karaliaučiaus kraštas mums, lietuviams, buvo ir liko brangus

*Steponas Lukoševičius,
buvęs „Donelaičio žemės“ redaktorius*

Esu dėkingas marijampoliečiams, nutarusiems tęsti laikraščio „Donelaičio žemė“ Karaliaučiaus krašto tematika leidybą. Mums, lietuviams, šis kraštas buvo ir liko labai brangus, dėl to ir Kristijono Donelaičio draugija pradėjo leisti laikraštį. Ta proga, manau, prasminga prisiminti esmingus krašto istorijos faktus ir reiškinius, kuriais remdamiesi iki šiol bandėme formuoti laikraščio turinį ir veidą, o jį skaitę ne vienas atrado prūsų ir lietuvininkų pasaulį bei suvokė jį esantį savą ir labai brangų.

Visų pirma, šis kraštas mums brangus tuo, kad tai buvusi mūsų gentainių prūsų žemė. Jų žūtis, o išlikusiųjų asimiliacija – nepataisomas praradimas ne tik baltams, bet ir Europos civilizacijai. Todėl į šį kraštą galime žvelgti kaip į prūsų kapinyną, didžiulį mūsų brolių prūsų kapą... Čia gimė ir gyveno prūsų / lietuvių kartų kartos, čia, savojoje žemėje, jie ir atgulė, o jų dvasios, laukdamos mūsų pašaukimo, tarsi plevėna erdvėje...

Panašus likimas ištiko ir čia gyvenusius Kristijono Donelaičio būrus, vadinamus mažlietuviams, etniškai susiformavusius iš prūsų, nadruvių ir skalvių išlikusių palikuonių bei lietuvių. Dėl to Prūsijos Karalystės laikais šis Lietuvos pasienio kraštas net oficialiai vadintas Prūsų Lietuva, kol beveik visi mažlietuviams, gyvendami kasdieninės germanų kultūros, jų nacionalinės politikos poveikyje, nutautėjo. O išlikę ir nepasitraukę į vakarus artėjant sovietams dalijosi su vokiečiais tragišku likimu.

Mūsų laikais ypač gaila tremtinių, kurių neleido sugrįžti į Tėvynę. Ap-sigyvenusius Karaliaučiaus krašte, kaip galėjo arčiau Lietuvos, sovie-

tai juos nubaudė antrą kartą – jų vaikai ir anūakai, mokydami rusiškose mokyklose, surusėjo. Dėl to netenka stebėtis, kad net sugriuvus sovietijai tremtinių vaikai, neretai sukūrę mišrias šeimas, nebesusitelkė pareikšti noro turėti bent vieną lietuvišką mokyklėlę krašte... Todėl rusų valdininkai Karaliaučiuje mums pasakydavo: „Tai jūs ten, Vilniuje, norite, kad čia steigtume lietuviškas mokyklas, bet jiems (lietuviams) jų nereikia...“ Antai mokytojai, atvažiuavusiai su vyresnių klasių auklėtinėmis į talką Tolminkiemyje ir su mokinėmis lankiusiai lietuvių šeimas net teko sutikti moterį – tiesa, ne tremtinę, – besididžiuojančią, kad jos anūkė, kaip sakė ji, – „jau tikra ruskė!“ Bet ar turime teisę už tai smerkti čia negandų atbloktus tautiečius, klausia mokytoja.

Kita nepaprastai reikšminga priežastis, dėl ko mums brangus Karaliaučiaus kraštas, – tai jame gyvenusių įvairių tautybių paprastų ir mokslo žmonių įnašas į lietuvių kultūros raidą. Čia išspausdinta pirmoji lietuviška knyga – Martyno Mažvydo „Katekizmas“, Jonas Bretkūnas pirmą kartą į lietuvių kalbą išvertė „Bibliją“, Danielius Kleinas parašė pirmąją „Lietuvių kalbos gramatiką“, Kristijonas Donelaitis sukūrė pirmąjį pasaulietinį lietuvių literatūros veikalą „Metai“, pripažintą Europos literatūros šedevru. Čia, šiame krašte, pirmą kartą nutiko ir daug kitų labai reikšmingų lietuvių kultūros raidai reiškinių, tad visa tai laikraščiuo ne išsamiama būsimų informatyvių ir įdomių rašinių aruodas!

Ne mažiau svarbi mums Karaliaučiaus krašto erdvė buvo carizmo laikais rusams uždraudus lietuvišką spaudą. Čia ne tik spausdintos lie-

tuviškos knygos, kurias į Lietuvą slapta gabeno knygnešiai. Šioje žemėje pradėti leisti pirmieji lietuviški laikraščiai, mūsų tautinio atgimimo šauklių Jono Basanavičiaus „Aušra“ ir Vinco Kudirkos „Varpas“.

Mums labai brangus ir Karaliaučiaus krašto beveik visai sunaikintas prūsiškasis ir lietuviškasis paveldas. Tik, kaip rašyta „Donelaičio žemėje“, Kristijono Donelaičio pastatyta, o Lietuvos atstatyta bažnytelė Tolminkiemyje, tapusi didžio poeto muziejumi, kaip žvakelė dar tebežvygso ant lietuvininkų kapo... Ar ilgai ji bežibės? O kalbant apie krašto vietovardžius bei vandenvardžius, kaip Europos paveldo reikšmingą dalį, net sunku surasti tinkamų žodžių...

Visa, kas paminėta, brangintina ir žinotina, ypač moksleivijai, bres-tančiam jaunimui. Dėl to laikraščio didesnioji tiražo dalis per Švietimo skyrius iki šiol siūsta į mokyklas, pirmiausiai pasienio su Karaliaučiaus kraštu rajonų mokyklų lietuvių kalbos ir istorijos mokytojams. O žvelgiant į ateitį norėtūsi, kad nelaiminga ir skaudi ne tik mūsų gentainiams, bet ir kitų tautybių žmonėms Karaliaučiaus krašto praeitis vienaip ar kitaip atsispindėtų laikraštyje.

Beje, iki šiol leista „Donelaičio žemė“ turėjo daug platesnę nei išvardinta tematiką, atspindėjusią ir nūdienos Lietuvos bei Karaliaučiaus krašto realijas. Joje ne tik rašyta apie Kristijono Donelaičio draugiją, bet ir apie kitus sambūrius, kurių veikla siejosi su Mažąja Lietuva bei Karaliaučiaus kraštu. Naujieji laikraščio leidėjai, žinoma, pasirinks tai, kas, jų nuomone, dabar aktualiausia ir svarbiausia. Tad nuoširdžiausiai linkiu sėkmės!

perspektyvą ir naujienas jo veikloje. Taip pat skaitytojas ras naujų leidinių pristatymą, „Kronikoje“ prisimename vieną kitą įdomesnę pastarųjų mėnesių įvykį, susijusį su K. Donelaičiu ir jo kraštu.

Tikimės, kad ir ateinančiais metais jūs galėsite skaityti „Donelaičio žemę“. Planuojame laikraštį leisti gal kitokiu formatu, jis turėtų pasirodyti dažniau.

Labai tikimės jūsų patarimų, pasiūlymų, laukiame rašinių ir sakome „Iki pasimatymo 2016 metais“.

Laikraštį ir kitas naujienas kviečiame skaityti www.donelaitis.info

Napaleonas Kitkauskas: „Pats K. Donelaitis stovėjo šalia mūsų...“

- Su kokiais jausmais palikote K. Donelaičio draugijos vadovo postą, kurį užėmėte daug metų?

- Tai sutapo su mano darbinės veiklos kultūros paveldo baruose pabaiga. Kokie jausmai? Aišku, prieštariniai, kaip esti tokiais atvejais. Tačiau išlieka pasitenkinimas, kad vis dėlto mano, kaip ir mano kolegų restauratorių darbas paveldo išsaugojimo srityje yra reikalingas, prasmingas. Tokį darbą dirbo paraleliai ir Latvijos, Estijos restauratoriai. To darbo mokėmės ir iš čekų, lenkų, tuomet turėjusių daugiau įgūdžių šioje srityje.

Man teko ypatinga galimybė prisidėti prie K. Donelaičio memorialo sukūrimo Mažajoje Lietuvoje. Dar Utenos gimnazijoje pirmaisiais pokario metais literatūros mokytojas Juozas Žiurlys sugebėjo sudominti K. Donelaičio kūryba, jo vieta lietuvių literatūroje. Ir štai – gaunu užduotį prisidėti prie jo atminties įamžinimo jo gimtosiose vietose, pačiame Tolminkiemyje. Man regis, kad pats K. Donelaitis stovėjo šalia mūsų, atvažiuojančių iš Didžiosios Lietuvos tęsti jo darbą Tolminkiemyje, atgaivinti tai, kad karo audrų buvo sužalota, palikta užmarščiui.

Aplinkybėms susiklosčius visa mano darbinė veikla per daugiau kaip 50 metų buvo susieta ir su K. Donelaičio vardu. 1960 metais ką tik baigęs tuometį Kauno politechnikos institutą statybos fakultetą gavau paskyrimą dirbti Vilniaus mokslinėse restauracinėse gamybinėse dirbtuvėse ir jau tų metų rudenį padėjau architektui Sigitui Lasavickui rengti Tolminkiemio bažnytelės projektą. Aš braižiau perdangas, stogo konstrukcijas. Tai buvo dar prieš artėjančias 250-

ąšias K. Donelaičio gimimo metines (1964 m.). Šis projektas liko neįgyvendintas, tačiau jubiliejiniai renginiai, matyt, paskatino atlikti bažnyčios liekanų tyrimus, ieškoti Poeto kapo. Buvo gauta naujų duomenų projektui rengti, ir nuo 1970 metų aš iš naujo ėmiausi rengti bažnyčios atkūrimo projektą.

Susisiekius su profesorium Valteriu Hubaču (Walther Hubatsch), tuo metu gyvenusiu Vakarų Vokietijoje, pavyko gauti porą Tolminkiemio bažnyčios interjero nuotraukų. Jose buvo atspindėtas dar K. Donelaičio rūpesčiu XVIII amžiaus viduryje statytos bažnyčios vidaus vaizdas. Bažnyčios atkūrimą baigėme 1979 metais, o tų metų spalio 11-ąją joje buvo atidarytas K. Donelaičio memorialinis muziejus, įrengta kriptą jo palaikams. Maždaug tuo metu (1979-1980 m.) išsiaiškino, kad ant gretimos kalvelės išlikęs K. Donelaičio laikų autentiškas pastatas – buvusi klebonija – namas, kuriame gyveno ir kūrė mūsų Poetas. Suderinus su Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities administracija, šį namą atnaujino, restauravome. Taip sutikome 1989 metų sausio 1-ąją – 275-ąją K. Donelaičio gimtadienį.

Buvo Sąjūdžio Lietuvoje metais. Tais metais konsultuojantis su literatūrologais buvo galutinai nustatyta K. Donelaičio giminės – Lazdynėlių – vieta. Karo metais ta vieta buvo suldyta su žeme, ją pavyko atsekti pagal senus planus, žemėlapius. Čia pastatytas paminklinis akmuo, pasodinta 275 žuolų giraitė. Šioje šventėje dalyvavo iš Vokietijos atvykęs K. Donelaičio

Nukelta į 2 p.

Redakcijos žodis

Jūsų rankose – naujas, po metų pertraukos pasirodęs „Donelaičio žemė“ laikraščio numeris. Jį parengė ir išleido jau nauja K. Donelaičio draugijos redakcinė kolegija, sudaryta draugijos ataskaitiniame rinkiminiame susirinkime 2015 metų balandžio 24 dieną. Šiame numeryje rasime ir buvusio ilgamečio draugijos vadovo Napoleono (Napalio) Kitkausko atsiveikinimo žodį bei jo palinkėjimus naujajai tarybai, ir ilgamečio laikraščio redaktoriaus

Stepono Lukoševičiaus žodį, taip pat pokalbį su naujuoju draugijos pirmininku Gintaru Skamaročiumi.

Manome, kad skaitytojui bus įdomu prisiminti svarbiausius K. Donelaičio jubiliejinių, 2014 metų įvykius, taip pat turėtų sudominti pokalbis su Karaliaučiaus (Kaliningrado) istorijos ir meno muziejaus, kurio filialas yra K. Donelaičio muziejus Tolminkiemyje vadovu Sergejumi Jakimovu, kuris pateikia įdomią muziejaus

Napaleonas Kitkauskas: „Pats K. Donelaitis stovėjo šalia mūsų...“

Atkelta iš 1 p.

giminės atstovas medicinos daktaras Christianas Donalies.

Tolminkiemio bažnyčios atstatymo ir klebonijos restauravimo projektavimo darbai buvo atliekami Vilniuje tuomečiame Paminklų konservavimo institute. Didžioji darbų dalis buvo atlikta Lietuvos Respublikos lėšomis. Iš Vilniaus man maždaug kas mėnesį tekdavo važinėti iki Tolminkiemio ir Lazdynėlių prižiūrėti darbus. Statybos, restauravimo darbus atliko Kauno restauravimo dirbtuvė. Tolminkiemio teritorijos aplinką padėjo tvarkyti gausūs talkininkų būriai iš Kauno, Vilniaus, Marijampolės, Vilkaviškio, Kybartų, Dotnuvos, Šiaulių ir kitų Lietuvos vietų. Talkininkai dalyvavo ir ažuoliukų sodinimo šventėje Lazdynėliuose.

- Prisimenant ilgametę draugijos veiklą, kas labiausiai įsiminė, kokius pasiekimus norėtumėte paminėti? Ko nepavyko padaryti?

- Draugija įsikūrė 1992 metais tų pačių entuziastų talkininkų, K. Donelaičio gerbėjų rūpesčiu. Visus jungė neseniai įkurtas K. Donelaičio memorialas, siekis ir toliau rūpintis, prižiūrėti su jo gyvenimu ir kūryba susietas vietas.

Keitėsi politinė padėtis, griežtėjo sienų su Karaliaučiaus sritimi kontrolė, nutrūko ekskursijų (ypač moksleivių) į Tolminkiemį srautai, bet muziejus liko. K. Donelaičio draugijos rūpestis buvo palaikyti kontaktus su kaimynine sritimi, su Kaliningrado centriniu istorijos ir meno muziejumi. Siekdami, kad neseniai restauruotas buvusios klebonijos pastatas nebūtų be priežiūros, kartu su Lietuvos dailės muziejumi buvome jame įrengę laikiną K. Donelaičio laikus primenančią ekspoziciją. Per mūsų draugiją Lietuvos kultūros ministerija apmokėdavo sąskaitas už klebonijos interjerui gaunamus istorinio pobūdžio baldus.

K. Donelaičio draugijos rūpesčiu buvo konservuoti našlų namo pamatai. Draugija kreipėsi į tuometę Seimo pirmininkę Ireną Degutienę, kad būtų daromi žygiai dėl K. Donelaičio muziejaus išsaugojimo statuso (kėsintasi jame įkurdinti cerkvę).

Ėmė steigti draugijos skyriai Panevėžyje, Šiauliuose, įsteigta savarankiška Marijampolės

K. Donelaičio draugija. Šie skyriai būrė vietos inteligentiją kultūrinei, švietėjiškai veiklai. Visą laiką buvo aktyvus ir draugijos Klaipėdos skyrius. Kaune draugijai ilgai ir labai sėkmingai atstovavo Genutė Kuckailienė, burdama miesto moksleivius, pedagogus į talkas Tolminkiemyje, kaupdama Karaliaučiaus srities liuanistinėms grupėms mokymo priemones.

Ypač prisimintini ryšiai su Vokietijoje gyvenančiais K. Donelaičio giminės atstovais. Išties gražus ir vaisingas bendradarbiavimas vyko su žinomu jo giminės atstovu Lucu Venau (Lutz Wenau). Jo senelė buvo Augustė Donelaitytė, kilusi nuo Vištyčio apylinkių. L. Venau entuziastingai rinko istorinę medžiagą apie K. Donelaičio gimimą, tikslino jo genealogiją, sukauptė daug naujų duomenų apie Tolminkiemio parapijos kaimus, jo gyventojus. Jis sėkmingai garsino K. Donelaičio vardą tarp savo žemiečių, gyvenančių Vokietijoje, jo sulaupta istorinio pobūdžio medžiaga apibendrinta aštuoniuose leidiniuose „Neue Donelaitiana“. Šiuos leidinius turi mūsų draugija, jie bus labai naudingi ateityje besidomintiems K. Donelaičio asmenybe, jo gyvenamąja epocha.

K. Donelaičio draugijos puošmena buvo 1993 metais pradėtas leisti laikraštis „Donelaičio žemė“. Laikraštis pasiekdavo skaitytojus daugiau kaip dvidešimt metų. Redaktoriaus Stepono Lukoševičiaus ir jo žmonos lituanistės Janinos dėka laikraštis puoselėjo tautines, humanistines vertybes, išsaugojo garbingą padorios žiniasklaidos įvaizdį. Gal dėl to jo leidimą rėmė Spaudos rėmimo fondas, pagal galimybes savo lėšomis padėdavo ir išeivijos lietuviai.

- Kaip vertinate jubiliejinis 2014-uosius K. Donelaičio metus, ar pakako dėmesio lietuvių grožinės literatūros pradininkui?

- Manau, kad K. Donelaičio jubiliejiniai metai praėjo pakiliai, sklandžiai. Ypač didelį vaidmenį suvaidino faktas, kad UNESCO K. Donelaičio gimimo 300 metų sukaktį įtraukė į žymiausių pasaulio kūrėjų paminėjimo sąrašą. K. Donelaičio memorialinis muziejus šiuo metu yra Rusijos Federacijos teritorijoje, todėl K. Donelaičio vardo pasaulinės reikšmės statusas turėtų padėti ir vietos valdžiai labiau rūpintis muziejaus išlaikymu,

jo statuso išsaugojimu. Gaila tik, kad jubiliejinį renginių organizatoriai kažkodėl nepasirūpino, kad juose dalyvautų atstovai iš Vokietijos.

Dar Johanas Volfgangas Gėtė (Johann Wolfgang Goethe) yra sakęs, kad „kas nori geriau pažinti patį poetą, turi eiti į jo kraštą“. Tas kraštas, ta K. Donelaičio gimtinė šiandien yra neatpažįstamai pasikeitusi, bet likęs kraštovaizdis, tas pats Mažosios Lietuvos žydros dangus, o svarbiausia – likęs jo įstabus kūrinys „Metai“, dalinai kompensuojantis kitus praradimus. Pagaliau juk yra ir gaiši oazė – memorialinis muziejus, jo gentainių rūpesčiu prieš keletą dešimtmečių sukurtas. Manau, kad jame iki šiol sklaido gyva XVIII amžiaus epochos, to meto būrų pasaulėjautos dvasia. O šalia, jų, ažuolų paunksnėje – ir pats būrų dainius Kristijonas Donelaitis.

- Kaip vertinate K. Donelaičio muziejaus Tolminkiemyje veiklą, kokią šio muziejaus ateitį matote?

- Iki jubiliejinį renginių nespėta padaryti bažnyčios interjero remonto. Lietuvos nacionalinis muziejus pagamino ekspozicijai naujus standus, kuriuose turėtų būti patalpinta atnaujinta ekspozicija.

Dėl ateities... Anot šių dienų poeto Justino Marcinkevičiaus, „tebūnie jo kūryba, jo palikimas ir darbai kasdienis mūsų darbo stalas“. Siūlyčiau ateityje stengtis išsaugoti kuo autentiškesnį muziejaus pastatą vaizdą – tokį, kokį stengėmės sukurti atkurdami buvusią bažnyčią, restauruodami kleboniją. Reikėtų stengtis išlaikyti naujais statiniais neužterštą muziejaus aplinką. Naujus pastatus, jei atsirastų tokia būtinybė, reikėtų statyti šiek tiek atokiau nuo istorinių pastatų aplinkos.

Taip pat reikėtų palaikyti draugiškus ryšius su dabartinės Karaliaučiaus srities literatūrine švietusomene, ypač su rašytojais Borisu Bartfeldu ir kitais. Kiek teko patirti, jie yra nuosirdūs K. Donelaičio kūrybos, jo atminimo gerbėjai. Esant reikalui, netgi K. Donelaičio memorialinio muziejaus statuso išsaugojimo rėmėjai.

- Ko norėtumėte palinkėti naujam draugijos tarybai ir jos pirmininkui?

- Draugijos veiklai turėtų žymiai padėti jubiliejinį 2014 metų progą suteiktas aukštas K. Donelaičio pripažinimas pasauliniu mastu. Tai turėtų būti parama būsimos tarybos darbui, draugijos pirmininko veiklai. O mūsų pačių vidinis akstinas yra visos mūsų lietuvių tautos vardu ir toliau plėtoti ryšius su K. Donelaičio žeme, puoselėti mūsų didžiojo dainiaus atminimą, mokyti iš jo gyvenimo pavyzdžio. Svarbu ir giliau suprasti jo gyventą epochą, jos iššūkius, mokyti iš jų mūsų dienomis puoselėti savo tapatumą.

Manau, kad gerai, jog K. Donelaičio draugijos centras persikėlė į Sūduvą, į Marijampolę, arčiau K. Donelaičio žemės. Norėtusi, kad į draugijos veiklą aktyviau įsiliėtų jaunieji literatūrologai, taip pat norėtusi tikėtis, kad naujoji laikraščio „Donelaičio žemė“ redakcijos sudėtis tęs ligšiolinę prasmingą laikraščio leidybos darbą, pasieks vis platesnį skaitytojų ratą, ypač moksleiviją.

2015, gruodis

Naujasis K. Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius: „Sieksime augančios ir jaunėjančios draugijos“

- Pradėjote vadovauti Kristijono Donelaičio draugijai prieš kelis mėnesius. Kas paskatino tokį sprendimą, ar sunku buvo apsispręsti imtis draugijos vadovo pareigų?

- Nuo pat mažens su tėvais važiudavome aviečiauti, grybauti į išgriautas lietuvininkų sodybas Stalupėnų bei Lazdynų rajonuose. Keistai atrodanti buvusių vienkienių bei miestelių ir pavienių statinių aplinka, sutiktų žmonių elgesys bei jų nuomonės sukeldavo daug vidinių klausimų. Nuo gimtojo kapsų krašto nesiskirianti gamta ir mums panaši kultūrinė aplinka bei sutikti lietuviškai ir kitomis kalbomis kalbantys žmonės bylojo, kad tai tas pats mano gimtasis kraštas, tik patyręs daugiau nuskriausto žmogaus skriaudų, dalintas nenatūraliomis administracinėmis teritorijomis žymenčiomis ribomis. Geriau pažinus šį kraštą, jį natūraliai pradėdi suvokti kaip vientisą savą erdvę, kuriai ribos ar sienos neturi įtakos. Mokyklose bei iš artimųjų ir bendraminčių gaunama informacija apie Mažosios Lietuvos gyvastį lietuvių kalbai ir kultūrai, asmeniniai potyriai, pažintys su bendraminčiais paskatino jungtis.

Pagaliau 1992 metais kartu su bendraminčiais įkūrėme Kristijono Donelaičio draugiją. Kasmet su draugais lankiausi aplinkos tvarkymo talkose Tolminkiemyje, o keliolika paskutiniųjų metu ir pats pradėjau organizuoti grupes bei išvykas į jas. Draugijos nariams pritariant, pirmininkavimą perdavė mūsų dabar jau garbės pirmininkas Napalys Kitkauskas. Tai priėmiau kaip pareigą tęsti jo, visos draugijos, o tuo pačiu ir savo jau anksčiau pradėtą veiklą kaip aukščiausią pagarbą mūsų patriarchui Kristijonui Donelaičiui, žmogui, visą save dovanojusiam kitiems žmonėms ir savo kraštui.

- Skaitytojams pristatykite plačiau, taip pat pristatykite, kokia tai draugija, kuo užsiima jos nariai, kiek tų narių turima, kur

veikia draugijos skyriai?

- Tai nesiekianti pelno draugija, vienijanti Didžiojo poeto gerbėjus, siekianti jo ir jo kraštiečių paveldo išsaugojimo bei jo ir jo kraštiečių geresnio pažinimo sau patiems bei plačiajai pasaulio visuomenei, taip pat ir dabar jo gimtajame krašte gyvenantiems įvairių tautybių žmonėms.

Draugija jungia įvairių vidinių pomėgių ir galimybių turinčius asmenis, todėl ir jų įnašas į Donelaitianą yra įvairus. Vieni rūpinasi labiau materialiniu kultūros paveldu Tolminkiemyje ir Lazdynėliuose, kiti labiau nagrinėja jo kūrybą, istorines aplinkybes, patys apie K. Donelaitį kuria eiles bei kitokius kūrinius. Draugija turi skyrius Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose, Vilniuje, daug narystę neįteisinusių gerbėjų ir rėmėjų šiose bei kitose Lietuvos ir pasaulio vietovėse.

- Kokius svarbiausius darbus matote vadovaujant šiai draugijai artimiausioje ateityje? Ką norėtumėte keisti ligšiolinėje draugijos veikloje?

- Artimiausiu metu planuojame padėti bendraminčiams įkurti struktūrinius skyrius aktyviausiose vietovėse, didinti bendraminčių ir draugų skaičių, organizuoti pažintinius susitikimus, tęsti susijusių žinių sklaidą per leidinį „Donelaičio žemė“, svetainę www.donelaitis.info, socialinį tinklą „Facebook“. Taip pat norime bendradarbiauti su Lietuvos ir Karaliaučiaus srities muziejais bei kitomis įstaigomis Tolminkiemyje atnaujinant muziejaus ekspoziciją (suremontuotoje buvusioje bažnyčioje), organizuojant dar vieno pastato - buvusios klebonijos išorės, ypač stogo remontą, jame esančios ekspozicijos papildymą naujais eksponatais.

Planuojame taip pat tęsti talkų organizavimą Lazdynėliuose, gimtinėje pasodinto ažuolyno bei viso parko puoselėjimą, Poeto kūrybos

Nukelta į 3 p.

Atkelta iš 2 p.

vertimo į kitas kalbas organizavimą, jo kraštiečių paveldo plėtojimą bei kitas priemones. Ateinančių metų vasario mėnesį planuojame visuotinį susirinkimą, kurio metu oficialiai pasitvirtinsime artimiausius siektinus darbus.

Draugijos veikla išlaikys savo turimą dvasią ir nusistovėjusias kryptis, tačiau jos organizavimui pasitelksime daugiau šiuolaikinių priemonių. Veiklą aktyvinsime ir įvairiais tarptautiniais projektais, siekdami Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos ir kitų programų bei fondų lėšų. Sieksime į veiklą įtraukti daugiau jaunų žmonių, galbūt netgi įkurti jaunimo skyrius.

- Praėjusieji, 2014-ieji buvo jubiliejiniai K.Donelaičio metai, kai sukako 300 metų nuo lietuvių grožinės literatūros pradininko gimimo. Kokius renginius jubiliejiniais metais išskirtumėte, ar, Jūsų nuomone, pakankamai buvo skirta dėmesio „Metų“ autoriumi praėjusiais metais?

- Labiausiai įstrigo renginiai, kuriuos nuoširdžiausiai organizavo nevyriausybiniai asmenys, tiesiog norėję nuoširdžiai pagerbti K.Donelaitį, dažnai ir su valstybinėmis institucijomis. Tai - Rolando Kazlo „Metų“ skaitymai, visuomenės ir draugijos narių aukotomis lėšomis K. Donelaičiui minėjimo išvakarėse pastatytas paminklas ir jo atidengimo šventė Marijampolėje, Gintaro Karoso sukurtas paminklas Europos centre, Dainiaus Svobono ir Kauno valstybinio choro parengta programa ir keliolika kitų stambesnių bei gausybė nuostabių kūrinių ir vietinių renginių. Ypač džiugino labai aktyvus eilinių Lietuvos žmonių reikšmės įvairiausiomis formomis, Lietuvos radijo ir televizijos laidų tarpai apie Didįjį poetą ir jo kūrybą, Lietuvos įvairių stilių ir formų menininkų jungimas bendroms parodomis.

Džiaugiuosi, kad Karaliaučiaus krašte įvairių tautybių pavieniai asmenys ir organizacijos taip pat aplenkė vyriausybinius planus ir tuo būdu pareiškė pagarbą ne tik K.Donelaičiui, bet ir pačiai lietuvių

tautai. K. Donelaičio vardu pavadinta biblioteka ir gatvė Stalupėnuose, į rusų kalbą išversta ir išleista Laimutės ir Napalio Kitkauskų parašyta knyga „Kristijono Donelaičio memorialas Tolminkiemyje“, apie mums bendru tapusį Žmogų kurti eilėraščių, piešti paveikslius, organizuoti nuoširdūs paminėjimai.

Apmaudu, kad pasauliniai įvykiai kaustė abiejų šalių valdžių sektorių, kuris neatliko visų būtinų, net ir planuotų veiksmų, deramų į UNESCO sąrašą įtrauktai asmenybei pagerbti.

- Daug metų važinėjame į K.Donelaičio žemę – su pagalbinkais tvarkote jo gimtinės vietą Lazdynėlių kaime, prižiūrite ten augantį ažuolyną, rūpinatės K.Donelaičio memorialinio muziejaus Tolminkiemyje padėtimi. Ar Rusijos Federacija ir Lietuva daro pakankamai, kad ten būtų tinkamai saugomas Poeto atminimas?

- Abi valstybės daug padarė 300-mečio paminėjimui skirtais metais, tačiau iki tol ir po sukakties paminėjimo dar yra daug kur pasitempti, visų pirma padaryti planuotus, bet neatliktus darbus. Būtinai skubus buvusios klebonijos stogo remontas, kiti darbai. Būtina pasiekti susitarimą ir pradėti vykdyti supaprastintą pasienio eismo judėjimą, sudarant realias galimybes Lazdynėlių ir Tolminkiemio gausniam lankymui, bendrų priemonių organizavimui.

- Kokią draugijos viziją matote tolimesnėje perspektyvoje, ar jos veikla turi gerą ateitį?

- Aktyvus organizacijų bei pavienių asmenų dalyvavimas organizuojant bei lankant Poeto minėjimo renginius ir kitas priemones rodo, kad žmonės gerbia ir myli K.Donelaitį, jo kūrybą, rūpestį savo kraštu ir žmonėmis. Jo gimtinė bei muziejus ir palaidojimo vieta sudaro sąlygas veiklos tęstinumui. Tai teikia vilčių draugijos veiklos prasmei, o tuo pačiu primena ir pareigas. Sieksime augančios ir jaunėjančios draugijos, studijuojamo K.Donelaičio, lankomos bei tvarkomos jo gimtinės ir muziejaus, gausėjančio draugų skaičiaus abipus sienos.

2007–2013 m. Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos EKPP bendradarbiavimo per sieną programa

Programą iš dalies finansuoja Europos Sąjunga

Lietuvos, Lenkijos ir Karaliaučiaus srities bendradarbiavimas, kuriant europietišką kaimynystę

2007-2013 m. Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programos tikslas – skatinti ekonominę ir socialinę plėtrą abiejose Europos Sąjungos ir Rusijos Federacijos sienos pusėse, spręsti bendrus iššūkius, problemas ir remti žmonių bendradarbiavimą. Pasienio regiono infrastruktūros ir susisiekimo gerinimo, kultūros, švietimo, sveikatos, aplinkosaugos ir verslumo skatinimo projektus su partneriais iš Lenkijos ir Rusijos Federacijos įgyvendino 37 Lietuvos savivaldybių administracijos, švietimo ir kultūros įstaigos, muitinės ir priešgaisrinės apsaugos tarnybos bei nevyriausybinių organizacijų. Lietuvoje projektai vykdomi Klaipėdos, Marijampolės, Tauragės, Alytaus, Kauno ir Telšių apskrityse.

2013-2014 metais buvo atnaujintos patalpos, įsigyta naujų leidinių ir pradėtos teikti naujos paslaugos, įgyvendinant „Bibliotekos šeimai“ koncepciją.

Marijampolės Petro Kriaučiūno viešosios bibliotekos filialas tapo nauja, modernia ir interaktyvia Draugystės biblioteka, kurios infrastruktūra buvo pritaikyta šeimoms su vaikais, žmonėms su negalia. Bibliotekose buvo įrengtos funkcinės zonos: mediateka, vaikų žaidimų, technologijų, susitikimų, mokomųjų užsiėmimų zonos. Parodomoms įkurta Mažoji galerija. Projekto metu bibliotekos įsigijo filmų, muzikos įrašų, elektroninių knygų, elektroninių skaityklių.

Sėkmingą Lietuvos ir Karaliaučiaus srities, jos įstaigų ir žmonių bendradarbiavimą liudija ir kiti Programos projektai. Tarp tokių

Jurbarko turizmo ir verslo informacijos centre (TVIC) turistai ir miesto svečiai gali virtualiai keliauti po Jurbarko kraštą, pasivaikščioti po buvusį parką, pasižvalgyti po jį kadaise puošusį dvarą. Jurbarko TVIC interneto svetainės informacija tapo prieinama ir rusų kalba.

Tam, kad gaisrai pasienio ruože esančiuose miškuose ir pievose būtų užgesinti kuo greičiau, kaimyninių šalių tarnybos privalo dirbti kartu, naudodamos šiuolaikinę įrangą ir koordinuodamos veiksmus. Tuo tikslu Šakių rajono savivaldybės administracija, Marijampolės apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba ir Lazdynų (Krasnoznamenso) rajono savivaldybės administracija įgyvendino bendrą projektą „Šešupės upės baseino gamtos saugos situacijos gerinimas stiprinant priešgaisrinę teritorijos saugą“.

Projekto metu pasienyje, prie Šešupės upės, įvyko bendros kaimyninių šalių tarnybų pratybos, kur susirinkę daugiau nei 50 priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų, policijos, valstybės sienos apsaugos tarnybos, aplinkos apsaugos agentūros, civilinės saugos bei kitų institucijų atstovų iš Lietuvos ir Rusijos Federacijos aptarė priešgaisrinės saugos situaciją abipus sienos. Pratybų metu dalyviai pristatė projekto metu įsigytą techniką ir demonstravo bendrus abiejų šalių priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų veiksmus abipus sienos gesinat miškų gaisrus. Čia meistriškumą gesinant ugnį pademonstravo Lazdynų rajono ir Šakių rajono priešgaisrinės tarnybos, panaudojusios naują projekto metu įsigytą techniką.

Projekto partneriai įsigijo tris vidutinės klasės gaisrų gesinimo automobilius, du greito reagavimo ir žvalgybos automobilius, 55 ugniagesių apsauginių rūbų komplektus ir kitą būtiną įrangą. Įsigijus naują įrangą, sutrumpėjo gaisrininkų at-

Pagal šią Programą pelno nesiekiančios organizacijos iš Lietuvos ir Lenkijos pasienio regionų kartu su partneriais iš Karaliaučiaus srities įgyvendino 60 bendrų iš dalies Europos Sąjungos finansuojamų projektų. Kiekvienas projektas turėjo vieną biudžetą ir vieną tikslą. Partneriai dirbo kartu, stiprinant pasitikėjimą vieni kitais, tad jie įsitikino, kad, ieškant sprendimų kartu, galima nuveikti daugiau ir padaryti tai kur kas sėkmingiau.

Vieną tokių projektų sumanė ir įgyvendino Marijampolės Petro Kriaučiūno viešosios bibliotekos Draugystės filialas ir Karaliaučiaus srities Įsruities (Černiachovsko) miesto bibliotekos skaitytojų aptarnavimo skyrius. Projekto „Bendradarbiavimas kuriant biblioteką šeimai“ metu buvo atlikta Draugystės bibliotekos rekonstrukcija bei projekto partnerio Černiachovsko miesto bibliotekos skaityklos renovacija ir pritaikymas šeimoms.

paminėtinas ir Jurbarko rajono savivaldybės administracijos kartu su partneriu iš Rusijos Federacijos – Karaliaučiaus miesto apygardos administracija įgyvendintas projektas „Turizmo ir rekreacinės infrastruktūros plėtra atkuriant ir išsaugant miesto parkų istorinį-kultūrinį paveldą“. Nuo šiol turistus ir vietos gyventojus džiugina du atnaujinti parkai Jurbarko ir Karaliaučiuje.

Dabar jau Jurbarko miesto vizitine kortele tapęs parkas projekto metu buvo atnaujintas iš pagrindų: iškirsti seni medžiai, įrengti takeliai, prie upės nutiesta 1,2 km dviračių trasa, parkas iš naujo apželdintas ir apsodintas vaizdingais augalais, sutvarkytos Mituvos upės pakrantės ir prieigos, suremontuotas tiltelis. Iš viso per dvejus projekto vykdymo metus buvo sutvarkyta daugiau kaip 12 tūkst. kv. m ploto teritorija. Jurbarko dvaro pietinėje oficineje įrengta multimedijinis ekspozicija „Jurbarkas turistams“. Čia įkurtame

Talka Narkyčiuose (Meždurečeje), Herkaus Manto žūties vietoje

Nukelta į 6 p.

Jubiliejinių Kristijono Donelaičio metų renginių kronika

Jubilėjaus renginys Vilniuje

Pirmąją naujųjų 2014-ųjų metų dieną Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčioje (Vokiečių g. 20) vyko lietuvių literatūros klasiko kun. Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms paminėti skirtas renginys.

Kristijoną Donelaitį skaitė aktorius Rolandas Kazlas, poeto amžininkų muzikos kūrinius atliko vargonininkas Leopoldas Digrys, žodį tarė Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis ir literatūros istorikas Darius Kuolys.

300 ugnelių Kristijono Donelaičio gimtadieniui

Kristijono Donelaičio gimimo 300-metis prisimintas ir paminėtas jo gimtinėje Lazdynėliuose (Gumbinės / Gusevo rajone, Karaliaučiaus srityje) bei kūrybos ir amžinojo poilsio vietoje - Tolminkiemyje (Čistyje Prudy).

Lietuvos Respublikos Seimas 2014 metais Lietuvoje paskelbė K. Donelaičio metais, Karaliaučiaus srities vadovybė taip pat skyrė papildomą dėmesį 300-mečio minėjimui.

2014 metų sausio 1-ąją K. Donelaičio draugijos nariai vyko į Lazdynėlius ir Tolminkiemį, kad pabūtų kartu su Juo, kad uždegtų ugnelę bei padėtų gėlių prie paminklinio akmens bei kapo.

Šia proga Tolminkiemyje vykusiame susitikime dalyvavo K. Donelaičio memorialo Tolminkiemyje atstatymo architektūrinis ir idejinis vadovas, tuometis K. Donelaičio draugijos pirmininkas Napalys Kitkauskas su žmona Laimute, tuometis Lietuvos kultūros atašė Karaliaučiuje Romanas Senapėdis, VšĮ Nemuno euroregiono Marijampolės biuro direktorius Gintaras Skamaročius, Marijampolės K. Donelaičio draugijos pirmininkė Vida Mickuvienė, Karaliaučiaus srities K. Donelaičio žemiečių klubo pirmininkė Olga Dubovaja, Karaliaučiaus srities rašytojų sąjungos pirmininkas Boriss Bartfeldas, rašytojas publicistas Viačeslavas Karpenko bei kelios dešimtys kitų lietuvių literatūros klasiko gerbėjų iš Karaliaučiaus, Marijampolės, Stalupėnų, Tolminkiemio, Vilniaus ir kitur.

Susitikime N. Kitkauskas papasakojo savo nuo 1960 m. nueitą kelią iš griuvusių keliant ir patį K. Donelaitį, ir su juo susijusius svarbiausius pastatus, jų atstatymą, muziejaus įkūrimą, ekspozicijų rengimą, svarbiausius susitikimus.

Susitikime muziejaus priešausrio ir jo kūrimo prisiminimais dalijosi „tarp buvusių griuvusių užaugusi“ ir jau 35 metus čia dirbanti Karaliaučiaus srities istorijos ir meno muziejaus filialo - K. Donelaičio memorialinio muziejaus direktorė Liudmila Silova.

V. Mickuvienė deklamavo ištraukas bei mintis iš K. Donelaičio poemos „Metai“ bei Justino Marcinkevičiaus eilėraščių ciklą „Žiūrėjimas į Lietuvą“.

Susitikimo metu Kristijonui Donelaičiui buvo uždegtas 300 ugnelių (žvakučių), padėtos gėlės ant jo kapo kriptoje, renginio pabaigoje į orą paleista 300 Lietuvos ir Rusijos vėliavų spalvų balionų.

Išleista knyga apie K. Donelaičio muziejų rusų k.

Minint 300-ąsias lietuvių grožinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio gimimo metines, išleista knyga „Kristijono Donelaičio memorialas Čistyje Prudy (Tolminkiemyje)“. Tai 2002 metais išleisto veikalio „Kristijono Donelaičio memorialas Tolminkiemyje“, kurio autoriai – Napalys ir Laimutė Kitkauskai, vertimas į rusų kalbą, papildytas Karaliaučiaus krašto rašytojų sąjungos pirmininko Boriso Bartfeldo parašytu skyriumi „Kelias pas poetą“. Naujoji knyga 2100 egzempliorių tiražu išspausdinta Lietuvoje, didžiąją dalį lėšų jos leidimui skyrė Lietuvos valstybė.

K. Donelaičio 300-ąsias gimimo metines pažymės pašto ženklas

Lietuvos paštas pirmąjį 2014 metais išleidžiamu pašto ženklu paminėjo lietuvių literatūros pradininko, poeto Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių sukaktį. Apyvarčioje pašto ženklas pasirodė sausio 4 dieną.

Amžinąjį metų ratą suko Kalvarijos gimnazijos moksleiviai

Šaltą 2014 metų sausio 24 popietę speigų nepabūgę kalvarijiečiai gausiai rinkosi į gimnazijos salę drauge su gimnazistais pasitikti lietuvių grožinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio jubiliejinius metus ir pažūrėti literatūrinę-muzikinę kompoziciją „...Dievuliū, kaip viskas sudėta į vietą!“, kurią pagal poemą „Metai“ ir kitus K. Donelaičio raštus sukūrė gimnazijos moksleiviai, vadovaujami mokytojos Vidos Brogtytės, taip pat gimnazijos choristai bei Kalvarijos meno mokyklos kanklininkės.

Antroji kompozicijos dalis žiūrovus nukėlė į lietuviškojo epo „Metų“ scenas. Beveik valandą trukusioje kompozicijoje - nuotaikingai ir meniškai pavaizduotos būrų gyvenimo scenos bei simboliniai darbo vaizdai. Prieš žiūrovų akis naujai atsivėrė beveik tris šimtus metų Kristijono Donelaičio eilėmis suguldyta krikščioniško gyvenimo filosofija, atskleista griežtojo šaltišiaus Prickaus pamokymais, religingojo Selmo, išmintingojo Lauro ir net nenaudėlio Slunkiaus bei kitų būrų lūpomis, diskutuojant apie būrų ir ponų santykius, gyvenimo filosofiją.

Paroda „Kristijonas Donelaitis: metų ir raštų ratas“

2014 m. sausio 30 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje, Žygimantų g. 1, įvyko renginys, skirtas K. Donelaičio (1714–1780) jubiliejiniams metams. Jo metu buvo pristatyta kilnojamoji paroda „Kristijonas Donelaitis: metų ir raštų ratas“. Renginį vedė dr. Sigitas Narbutas, kalbėjo dr. Napaleonas Kitkauskas, doc. dr. Darius Kuolys, dr. Algirdas Matulevičius.

Kilnojamojoje parodoje „Kristijonas Donelaitis: metų ir raštų ratas“ pasakojama apie lietuvių literatūros klasiko gyvenimą, kūrybą ir rašytinio palikimo sklaidą, visa tai iliustruojant svarbesniais dokumentais, saugomais LMA Vrublevskių bibliotekoje, Lietuvių literatūros ir tautosakos institute, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje ir kitose atminties institucijose. Kai kurie dokumentai iš Prūsijos kultūros paveldo slaptosios valstybės archyvo Berlyne skelbiami pirmą kartą: jų kopijos publikuojamos, gavus minėto archyvo leidimą. Taip pat kilnojamojoje parodoje buvo pristatomi dailės, muzikos, teatro kūriniai, kuriuose kalbama apie Kristijoną Donelaitį, jo kūrybos personažus. Moderniai apiformintuose stenduose pateikta ir K. Donelaičio originalioji kūryba, ir vertimai į įvairias užsienio kalbas, taip pat kūrybos tyrimų sklaidą, rašytojo atminimo

jamžinimas. 2014 metais paroda keliavo po įvairias Lietuvos bibliotekas ir kultūros institucijas.

Bibliotekoje veikė ir stacionari paroda, pristatanti K. Donelaičio kūrybą ir gyvenimą, jo darbų sklaidą ir kūrybos įprasminimą, buvo eksponuojami originalūs dokumentai, saugomi Bibliotekos fonduose. Tarp jų – lietuvių raštijos paminklas – Kristijono Donelaičio iš vokiečių kalbos verstas Prūsijos karaliaus įsakymas apie bendrųjų ganyklų separacijos naudą (apie 1769 m.). Šis unikumas 2013 m. pripažintas regioninės reikšmės dokumentinio paveldo objektu ir įrašytas į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ nacionalinį registrą. Parodoje taip pat buvo eksponuojamos originalios nuotraukos iš dr. Napalio Kitkausko asmeninio archyvo.

Pristatytas K. Donelaičio „Metų“ vertimas į ispanų kalbą

Balandžio 2 d. Vilniaus universiteto centrinių rūmų Mažojeje auloje (Universiteto g. 3) buvo pristatomas Kristijono Donelaičio poemos „Metai“ vertimas į ispanų kalbą „Las estaciones del año“. Renginyje dalyvavo kūrinio vertėja, Vilniaus universiteto Užsienio kalbų instituto docentė Carmen Caro Dugo ir vertimo pratarmės autorė, Filologijos fakulteto profesorė Dainora Pociūtė-Abukevičienė.

K. Donelaičio „Metų“ leidyba ispanų kalba su iliustracijomis buvo įtraukta į Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių minėjimo 2013-2014 metų priemonių planą.

Šį pirmąjį lietuvių grožinės literatūros kūrinių ispanų kalba išleido Sevilijos leidykla „Renacimiento“. Knyga įtraukta į bendrą seriją su Williamo Shakespeare'o, Paulio Verlaine'o, Charles'o Baudelaire'o, Konstantino Kavafo, Rudyardo Kiplingo, Paulio Morand'o kūriniams. Poemos vertimą puošia grafiko Šarūno Leonavičiaus iliustracijos.

Pernai rudens Lietuvos ambasada Ispanijoje surengė „Metų“ vertimo į ispanų kalbą pristatymą Goethe's institute Madride.

2014 metais buvo numatyta K. Donelaičio „Metų“ vertimus taip pat išleisti ir čekų bei italų kalbomis, Tarptautinių kultūros programų centras rengė elektroninį poemos „Metai“ vertimų katalogą.

K. Donelaičio 300-osioms metinėms skirta paroda Varšuvoje

Kovo 27 d. Lietuvos kultūros centre prie LR ambasados Varšuvoje buvo atidaryta Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių jubiliejui paminėti skirta tapybos ir skulptūros paroda „Šimtmečio portretas“.

Parodą organizavo Lietuvos dailininkų sąjunga drauge su Lietuvos kultūros centru prie LR ambasados Varšuvoje. Paroda „Šimtmečio portretas“ Lietuvos kultūros centre Varšuvoje veikė iki 2014 m. gegužės 7 d.

Į K. Donelaičio Mažąją Lietuvą kvietė paroda Vokietijoje

Minint Mažosios Lietuvos dvasininko, rašytojo Kristijono Donelaičio 300-ąsias gimimo metines, Brandenburgo žemėje esančiame Granzė mieste balandžio 11 d. buvo atidaryta fotografo Arturo Valiaugos nuotraukų paroda „Ilgesio žemė“ (Sehnsuchtsland, kviečianti pažvelgti į poemoje „Metai“ aprašytą Mažąją Lietuvą šių dienų kontekste.

Kvietė V. Juraičio fotografijų paroda „Nadrava“

Vilniuje gyvenančio fotografo Valentino Juraičio fotografijų paroda „Nadrava. K. Donelaičio takais“ veikė Marijampolės viešojoje P. Kriauciūno bibliotekoje nuo balandžio 7 iki gegužės 5 d.

Parodos autorius Valentinas Juraitis, „Sūdovos“ fotoklubo narys, yra baigęs Marijampolės Rimanto Stankevičiaus (Kapsuko

2 vidurinę) mokyklą. Keleto autorinių fotoalbumų, tarp jų ir „Senoji Marijampolė fotografijose“ autorius, pastaruoju metu domisi Mažosios Lietuvos tematika, yra parašęs ir išleidęs knygėlę gidą „Karaliaučiaus kraštas“. Fotografijos apie Nadruvą - pasakojimas apie K. Donelaičio gimtinę šiandien, ieškant asociacijų su šimtmečiais nūgrimzdusiais praeitimis.

Ši fotografijų paroda - tai Marijampolės dramos teatre įvykusios mokslinės-praktinės konferencijos „Po Donelaičio ženklų“ renginio dalis. Fotoparoda - tai pasivaikščiojimas po kaimyninę Rytų Prūsiją, dabartinę Karaliaučiaus (Kaliningrado) sritį. Dažniau stabtelėta rytiname Nadruvos krašte - tame kampelyje abipus Priegliaus upės, kuriame lietuviybė išsilaikė ilgiausiai. Nadruva - tai Kristijono Donelaičio žemė. Čia gimė ir tarnavo pirmasis lietuvių poetas, būrų dainius, kunigas, neeilinė ir įvairiapusė asmenybė.

K. Donelaitį pagerbė ir šalies vadovė

Marijampolės K. Donelaičio draugijos kvietimu balandžio 8 d. Sūduvos sostinėje lankėsi Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Šalies vadovė dalyvavo Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms skirtuose renginiuose. Renginyje prie lietuvių grožinės literatūros pradininko paminklo, kuris pastatytas pernai Kristijono Donelaičio draugijos narių rūpesčiu.

Pasak Prezidentės, Sūdovos krašto žmonių meilė kalbai ir knygai yra pavyzdys visai Lietuvai. Šis kraštas nuo seno garsėjo darbščiais ir kūrybingais, savitą tarmę ir jos grynumą išsaugojusiais žmonėmis. Čia įsikūrė darbštus Marijampolės Kristijono Donelaičio draugijos skyrius, sutelkęs žmones ir bendromis pastangomis pastatęs lietuviybės puoselėtojų paminklą.

Kalbėdamas prie paminklo savivaldybės meras V. Brazys teigė, kad susitikimas Marijampolėje tikriausiai nėra atsitiktinis - Karaliaučiaus kraštas, nutolęs vos pusšimtį kilometrų, dovanojo Lietuvai Donelaitį, o Sūdovos kraštas - bendrinę kalbą. Prieš šimtus metų parašyti Donelaičio tekstai kaip niekada yra aktualūs šiandienos lietuviui - dorai, gyventi, atkakliai dirbti, mylėti žemę, rasti nusiuraminimą šeimoje ir gamtoje.

Po iškilnių prie Donelaičio paminklo Marijampolės dramos teatre vyko respublikinė mokslinė-praktinė konferencija „Po Donelaičio ženklų“, kurioje pranešimus apie K. Donelaičio vaidmenį mūsų tautos kultūroje bei jo palikimo išsaugojimą daugiakultūrinėje aplinkoje skaitė mokslininkai, dvasininkai, įvairių organizacijų atstovai. Sulaukta svečių iš Karaliaučiaus, Punsko, Tilžės, Druskininkų, Birštono, Kauno ir Vilniaus. Čia vyko diskusijos ir buvo bandyta pažvelgti į Donelaitį, jo kūrybą kitaip, neįprastu žvilgsniu. Vakaro dramos teatre vainikavo spektaklis „Giesmė“ pagal A. Drilingos romaną „Jau saulė...“ (režisierė Virginija Samuolienė).

Pasodintas ažuolynas, skirtas Kristijonui Donelaičiui

Balandžio 12 d. prie Virbalio tvenkinio vyko šauni talka - pasodinta daugiau nei 300 ažuoliukų, skirtų Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms paminėti.

Jubiliejinių Kristijono Donelaičio metų renginių kronika

Atkelta iš 5 p.

Donelaičio kelias po 300 metų

Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities Kultūros ministerijos kvietimu spalio 28-29 dienomis per 40-ties žmonių delegacija dalyvavo renginiuose, skirtuose Poeto 300-osioms gimimo metinėms ir 35-osioms K. Donelaičio muziejaus įkūrimo Tolminkiemyje metinėms paminėti. Visos kelionės metu delegaciją iš įvairių organizacijų (Seimo, Kultūros ir Užsienio reikalų ministerijų, K. Donelaičio jubiliejinės komisijos ir K. Donelaičio draugijos, Lietuvos rašytojų ir dailininkų sąjungos, akademinės bendruomenės, kultūros, švietimo ir meno atstovai iš Klaipėdos, Kybartų) lydėjo ir globojo Generalinio konsulato Karaliaučiuje darbuotojai – laikinai einantis konsulo pareigas Vytautas Umbrasas ir kultūros atašė Romanas Senapėdis.

Stalupėnuose (Nesterove) pagaliau ant namo, kur gyveno ir dirbo Poetas ir kur šiuo metu įsikūrusi miestelio biblioteka, sušvito užrašas „K. Donelaičio vardo biblioteka“. Sveikinimo kalbas sakė miestelio šeimininkai ir svečiai: meras O. Kutinas, srities Kultūros ministerijos pirmoji pavaduotoja E. Košemčiuk, Lietuvos Respublikos Seimo pirmininko pavaduotojas V. Gedvilas ir kiti. Iškilmes sutaurino ir jautriai papildė Eitkūnų (Černyševskio) lietuvių kalbos mokytojos Nijolės Naimušinos moksleiviai, kurie kiekvienas savo nacionaliniais rūbais pasipuošę skaitė tą pačią „Metų“ ištrauką lietuvių ir rusų kalbomis.

Aplankius Lazdynėlius, Poeto gimtinę ir padėjus gėles prie paminklinio akmens ir pasiklausius profesoriaus N. Kitkausko pasakojimo, iškilmingas jubiliejinis vakaras vyko Karaliaučiaus srities E. F. Svetlanovos vardo filharmonijoje (buvusi katalikų bažnyčia). Nuskambėjus iškilmingai vargonų muzikai, lietuvių ir rusų kalbomis buvo sakomi sveikinimai, išryškinama K. Donelaičio reikšmė ne tik savo epochai ir savo kraštui, bet pabrėžiama lietuvių kūrėjo įtaka jau pasaulinei kultūrai (vertėjai I. Kanto universiteto dėstytoja Violeta Lopetienė ir lietuvių kalbos mokytojas Algirdas Karmilavičius).

Lietuvos, Lenkijos ir Karaliaučiaus srities bendradarbiavimas, kuriant europietišką kaimynystę

Atkelta iš 3 p.

vykimo į gaisro vietą laikas. Efektyvesnis tapo gaisrų Lietuvos ir Rusijos Federacijos pasienio teritorijose gesinimas. Skaičiuojama, kad įgyvendinus projektą, 90 procentų atvejų atvykimas į didelio gaisro vietą sutrumpėja 15 minučių.

Lietuviai, lenkai ir rusai vykdė bendradarbiavimą ir kitose srityse. Trišalio projekto „Bendradarbiavimo plėtra siekiant pagerinti Rusijos, Lietuvos ir Lenkijos pasienio regiono gyventojų sveikatos apsaugą“ metu buvo atnaujinti ligoninių vidaus ir nervų ligų, akušerijos ir chirurgijos bei priėmimo skyriai, įsigyta keli šimtai medicininių įrangos, keletas greitosios medicinos pagalbos automobilių su įranga.

Lietuvos, Lenkijos ir Kara-

pagrindinė Srities Dūmos pirmininko pavaduoju S. Juspinio mintis buvo apie Poeto kūrybos nemirtingumą, pripažintą UNESCO, apie tai, kad ji (kūryba) yra tarsi draugystės tiltas šiuo metu sujungęs dvi didžias tautas – lietuvių ir rusų, nes mes visi išpažįstame dvasines vertybes, kurias genialiai perteikė Poetas.

Ir Karaliaučiaus, ir Lietuvos atstovai apdovanojo padėkos raštais asmenis, daug nuveikusius per šiuos, K. Donelaičio, metus, taip pat daug kam buvo įteiktas ypatingas leidinys *Metai / Vremena*, išleistas dviem kalbomis. Iškilmes praturtino koncertinė programa, kurią atliko Vilniaus miesto savivaldybės choras *Jauna muzika ir ansamblis „Gunter Percussion“* bei Kaliningrado kamerinis orkestras.

Gumbinės (Gusevo) miesto gatvių sankryžoje, skverelyje, kur stovi paminklas mūsų Poetui, gretimų namų sienas puošia piešiniai, primenantys XVIII amžiaus buvusio miesto vaizdus, surengtas minėjimas, jame Gusevo 5 vid. mokyklos lietuvių folkloro ansamblis „Nadruvelė“ (vadovė Gražina Koliago), Karaliaučiaus vyrų ansamblis „Penkee vaikee“ ir moterų ansamblis „Gabija“ (vadovas A. Karmilavičius).

Tolminkiemyje kalbėjo poetas Eugenijus Ališanka, jam pritarė Srities rašytojų sąjungos pirmininkas Borisas Bartfeldas. K. Donelaičio vardu Jo tekstą skaitė nusipelnęs artistas A. Lukinas. Lietuvos Respublikos Kultūros viceministrė Agneta Lobačevskytė padėjo visiems dirbantiems donelaitiados baruose ir įteikė padėkos raštus bei vardines Poeto monetas. Daug gerų žodžių buvo pasakytą ir pelnytą įteikta padėkų bei dovanų muziejaus direktorei Liudmilai Silovai bei Karaliaučiaus istorijos ir meno muziejaus direktoriui S. Jakimovui, kuris, beje, žadėjo, kad nuo š. m. lapkričio bus pradėtas jau metus žadamas bažnyčios remontas. Apie Tolminkiemio muziejaus įkūrimą kalbėjo visų darbų autorius architektas-restauratorius profesorius Napaleonas Kitkauskas. Daug dar buvo kalbėta, daug padėkų dar buvo įteikta, o paskui... pradėjo gesti šviesos, suskambė muzikos garsai ir nuostabiai solistės prietemoje atliekama *Ave Maria*.

Su K. Donelaičiu susipažino ir Indijos gyventojai

Jubiliejiniai lietuvių grožinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio renginiai, skirti jo 300-osioms gimimo metinėms, pasiekė ir tolimąją Indiją.

Lietuvių bendruomenės nariai šioje šalyje bei Indijos literatūros bendruomenės atstovai Delyje neseniai iškilmingai paminėjo Kristijono Donelaičio 300-ąsias gimimo metines. Lietuvos ambasada Indijoje šį minėjimo vakarą surengė kartu su Indijos poetų draugija bei prestižiniu Delio klubu – Indijos tarptautiniu centru (India International Centre), kurio salėje susirinko daugiau kaip šimtas poezijos mylėtojų ir gerbėjų.

Vakaro metu susirinkusiems svečiams L. Talat-Kelpša sakė labai besidžiaugiantis, kad lietuvių literatūros pradininkas sutraukė tiek daug dėmesio. Jo teigimu, net ir po 300 metų K. Donelaitis tebejungia įvairias tautas ir kultūras. Apie „Metų“ autorių renginio metu kalbėjo ne tik lietuviai, bet ir indai. Kai kurie iš jų sakė, kad dar prieš kelias savaites šios pavarės net nebuvo girdėję, o jubiliejiniame renginyje jau atmintinai deklamavo „Metų“ eilutes.

Žinomas vietos žurnalistas, politikos mokslų daktaras Vidya Shankar Aiyar renginyje prisipažino, kad nors yra didelis Lietuvos gerbėjas, lietuvių literatūra iki šiol nebuvo dar patekusi į jo akiratį, todėl jam pačiam tai buvo netikėtas naujas iššūkis kalbėti apie K. Donelaitį.

Minėjime dalyvavęs vienas garsiausių šiuolaikinės Indijos poetų Ashok Vajpeyi atkreipė dėmesį į K. Donelaičio reikšmę lietuvių tautinei savivokai. Jis sakė, kad tautai,

kuri šimtmečiais tai išnirdavo iš geopolitinės nebūtės, tai vėl joje pranykdavo, „Metuose“ išaukštinta lietuviško kaimo kasdienybė ir gyvenimo vertybės tapo kertiniu atskaitos tašku.

Vakaro pabaigoje Lietuvos ambasadorius L. Talat-Kelpša ir poetas A. Vajpeyi lietuviškai ir angliškai skaitė poemos „Metai“ ištraukas, o susirinkusieji galėjo paragauti lietuviškų patiekalų - sūrio, duonos bei saldumynų.

Paskutiniai jubiliejinių metų akcentai

Baigiantis Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms, gruodžio 9-10 dienomis Vilniuje buvo organizuoti renginiai jubiliejui paminėti. Jie vyko Lietuvos Kultūros ministerijoje, Nacionalinėje filharmonijoje, Taikomosios dailės muziejuje.

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas organizavo dviejų dienų tarptautinę mokslinę konferenciją „Kristijono Donelaičio reikšmės“, kurioje buvo perskaityti 33 pranešimai. Klausytojams ir dalyviams pateiktas konferencijos pranešimų leidinys su Rolando Kazlo įskaityta „Metų“ kompaktine plokštele. Po konferencijos visi buvo pakviesti į šventinį vakarą Nacionalinėje filharmonijoje, kur buvo įteiktos 2014 metų Kalbos premijos, išklaustyta prof. Viktorijos Dajotytytės pranešimas, Kauno valstybinio choro (meno vadovas Petras Bingelis) atlikti įvairių kompozitorių kūrinių Donelaičiui bei aktorius Dainius Svobono išraiškingai perskaityti Keturi Kristijono Donelaičio pamokslai.

Lietuvos Respublikos kultūros ministras Šarūnas Birutis į ministeriją apdovanojimui pakvietė nemažą grupę žmonių, aktyviai dirbusių Poeto atminimo įamžinimo baruose. Tarp pakviestųjų buvo ir nemažai Kristijono Donelaičio draugijos narių, kuriems buvo įteikti apdovanojimai (padėkos raštai, reprezentacinis „Metų“ leidinys ir jubiliejinis medalis) už aktyvią, kūrybingą ir ilgametę veiklą populiarinant lietuvių literatūros klasiko atminimą bei nuolatinį rūpestį prižiūrint memorialines K. Donelaičio vietas.

Parengė Algis Vaškevičius

Aktyvi draugijos Šiaulių skyriaus veikla

Šiomet aktyviai ir išradingai dirbo K. Donelaičio draugijos Šiaulių skyrius, įgyvendinęs projektą „Šiauliečiai – Kristijono Donelaičio palikimo saugotojai ir atminimo puoselėtojai“.

2015 metų sausio 30 dieną Šiaulių m. savivaldybės Viešosios bibliotekos Lieporių filiale surengtas K. Donelaičio 301-ųjų gimimo metinių minėjimas „Kristijonas Donelaitis – literatūrinis personažas“. Jį vedė aktorius Vladas Baranauskas, dalyvavo Šiaulių universiteto humanitarinio fakulteto profesorė Džuljeta Maskulienė, J. Janonio gimnazijos mokytoja Alma Šeputienė, mokytoja Angelė Bražaitė, svečiai iš Panevėžio, Joniškio r. Gaščiūnų mokyklos.

Pavasarij buvo rengiamasi kelionei į Tolminkiemį – ieškota rėmėjų, tvarkytos vizos, rinktos vaikiškos knygos ir suvenyrai Karaliaučiaus krašto moksleiviams, besimokantiems lietuvių kalbos.

Gegužės 30-31 dienomis surengta draugijos Šiaulių skyriaus išvyka į Karaliaučiaus kraštą, kuri buvo plačiai nušviesta laikraštįje „Šiaulių kraštas“, taip pat tinklapiuose www.donelaitis.info ir www.mazoji-lietuva.lt.

Pirmąją išvykos dieną dalyvauta tradicinėje trisdešimtojoje muziejaus – Tolminkiemio bažnyčios ir kapelių – aplinkos tvarkymo talkoje, po kurios sulaukta Karaliaučiaus srities vaikų dovanos – literatūros ir muzikos popietės, kurioje dalyvavo apie 100 moksleivių. Šiame koncerte pasirodė ir šiauliečiai: eiles skaitė aktorius Vladas Baranauskas, kanklėmis grojo Elena Ralienė.

Vėliau surengta kelionė Mažosios Lietuvos maršrutu, lydint Karaliaučiaus krašto lietuvių kalbos mokytojų asociacijos pirmininkui Aleksui Bartnikui. Jos metu iš Tolminkiemio aplankytos kitos su K. Donelaičiu susijusios vietos - Lazdynėliai, Gumbinė, Įsrutis.

Antrąją dieną vyko susitikimas su Karaliaučiaus krašte gyvenančiais lietuviais, po to keliauta po įžymias vietas, lydint krašto lietuvių visuomenės veikėjai poeti Rūtai Daujotaitėi - Leonovai. Lankytasi ne tik Karaliaučiuje, bet ir Tilžeje.

Metų renginiai užbaigti organizuojant literatūrinius skaitymus Šiaulių universiteto humanitariniajame fakultete.

Šiaulių skyriaus pirmininkė
Izolina Natalija Lingienė

gojimo patirtimi su partneriais iš Suvalkų rajono Lenkijoje ir Dariaus Rusijos Federacijoje. Be to, partnerių jaunimas dalyvavo bendroje stovyklose, kuriose susipažino su kaimyninių šalių paveldu. Projekto metu buvo parengta Kalvarijos istorinės arklių pašto stoties, istorinės miesto dalies ir evangelikų-liuteronų bažnyčios bei kitų partnerių objektų renovacijos techninė dokumentacija.

Programai vadovavo ir jos įgyvendinimą koordinavo Lenkijos Respublikos plėtros ministerija. Lietuvoje jos partnerė yra Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Rusijos Federacijoje – Rusijos Federacijos regioninės plėtros ministerija ir užsienio reikalų ministerija.

Detalesnę informaciją (keturiomis kalbomis) apie Programą bei jos projektus rasite Programos interneto svetainėje: www.lt-pl-ru.eu.

Šiuo metu vyksta naujos 2014-2020 m. Lietuvos ir Rusijos Federacijos bendradarbiavimo per sieną programos parengiamieji darbai.

Programos Jungtinio techninio sekretoriato Informacinis padalinys
Vilniuje

El. paštas enpi@vilniusjts.eu

Mažosios Lietuvos gyventojų genocido paminėjimas

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre Vilniuje 2015 m. lapkričio 28 d. vyko konferencija „Mažosios Lietuvos gyventojų genocido Rytų Prūsijoje 70-mečio paminėjimui“.

Joje dalyvavo ir pranešimus skaitė Lietuvos istorijos instituto direktorius akad. prof. habil. dr. Antanas Tyla, profesorius, Aukščiausiosios Tarybos - Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pirmininkas Vytautas Šilas bei kiti mokslininkai ir tyrinėtojai, visuomeninių organizacijų atstovai, istorinių įvykių liudininkai bei jų palikuonys.

Masinės šio krašto žmonių žudynės prasidėjo 1944 m. spalį (jos truko keletą dienų įsiveržus tankų divizionams), o nuo 1945 metų, po „rašytojo“ Iljos Erenburgo išplatintų raginimų puolime dalyvavusiems kariams pradėtas Mažosios Lietuvos gyventojų genocidas, kuris gausiau etapai tęsėsi iki 1947 metų. Jo metu buvo žudomi ne tik vietos gyventojai, „rašytojo“ bei žudynės skatinusio I. Erenburgo teigimu, „vokiečiai-fašistai“. Krašte, ypač pasienio su Lietuva rajonuose lietuviai sudarė daugumą. Toliau nuo sienos - ir vokiečiai, ir lietuviai, ir kitų tautybių žmonės, čia gimę ir gyvenę, o taip pat ir nacių į darbus prievarta atsivaryti asmenys, taip pat ir marijampoliečiai, kauniečiai, vilkaviškėčiai bei kiti Lietuvos žmonės, bėgę nuo fronto ir užklupti bei likę čia.

Ypač apmaudu, kad daug metų germanizuoti, už lietuvišką veiklą fašistų persekioti, kankinti ir žudyti vietiniai lietuviai jų priešų taip pat buvo žudomi kaip „vokiečiai-fašistai“. Apmaudu, kad buvo žudomi įvairių tautybių vaikai, o taip pat ir suaugusieji, tarp jų ir tie vokiečiai, neprisidėję prie fašizmo kūrimo. Tankų kolonos, bombos ar kulkos neklausė žmonių tautybės.

Tik 1947 metais SSRS mokslų akademijos profesorius Pavelas Kušneris-Knyševas parašė plačią, piešiniais, strichiniais žemėlapiams bei schemomis iliustruotą monografiją - knygą „Etninės teritorijos ir etninės sienos“. Jis tada dar kartą įrodė, kad Rytų Prūsijos šiaurinė dalis, Mažoji Lietuva (šiandieninė Karaliaučiaus / Kaliningrado sritis), iki 1945 m. valdyta Vokietijos, yra lietuvių - vienos iš SSRS tautų etninė teritorija. Beje, lygiai tokią pačią poziciją sąjungininkų mokslininkai ir vadovai Vokietijai išsakė ir 1918 metais vykusioje Versalio (Paryžiaus) taikos konferencijoje, bandžiusioje gydyti Pirmojo pasaulinio karo žaizdas. Deja, tada sąjungininkai praleido progą padėti išvengti Mažosios Lietuvos genocido.

Keršto genocido buvo galima išvengti ir tuo atveju, jeigu SSRS kariuomenės vadams ir kareiviams prieš puolimą būtų pateikta tikroji krašto istorija. Dėkingi P. Kušneriui-Knyševui už atliktą tyrimą, surinktus įrodymus, istorinę tiesą. Su viltimi tikimės, kad, įgaunant vadinamąsias tvirtybės, bus viešai pripažinti garbės nedarę veiksmai, tinkamai pagerbtos Mažosios Lietuvos genocido aukos, jų atmintis.

Gintaras Skamaročius

K. Donelaičio muziejaus Tolminkiemyje laukia šviesi ateitis

Pokalbis su Kaliningrado (Karaliaučiaus) srities istorijos ir meno muziejaus direktoriumi Sergejumi Jakimovu

- **K. Donelaičio muziejus Tolminkiemyje (Čistyje Prudy) - jūsų vadovaujamo muziejaus filialas. Kokie pagrindiniai uždaviniai keliami šio muziejaus darbui?**

- Mūsų muziejus, keldamas uždavinius K. Donelaičio memorialiniam kompleksui vadovaujasi tuo, kad šis objektas yra dviejų kaimyninių valstybių - Lietuvos ir Rusijos Federacijos kultūros palikimas. Rusijos Federacijos teritorijoje tai yra vienas iš pačių reikšmingiausių objektų, susijusių su Lietuvos kultūra.

Pagrindiniais uždaviniais muziejus laiko pirmojo lietuvių grožinės literatūros klasiko ir švietėjo K. Donelaičio dvasinio palikimo saugojimą ir populiarinimą, tarptautinio bendradarbiavimo tarp Rusijos Federacijos ir Lietuvos Respublikos vystymą, naujos, šiuolaikinės ir patrauklios ekspozicijos Tolminkiemio muziejuje sukūrimą, šio kultūros ir pažintinio turizmo objekto įtraukimą į Pietryčių Baltijos turistinę infrastruktūrą.

Nuo pirmųjų veiklos dienų K. Donelaičio muziejus tapo srities rytinės dalies kultūrinio centru. Čia nuolat rengiami literatūriniai vakarai ir folkloro šventės, kūrybiniai susitikimai ir Poezijos dienos, veikia parodos. Poeto gimimo 300-osios metinės srityje buvo pažymėtos ypatinga tarptautinės reikšmės kultūrinių renginių gausa. Šie renginiai buvo skirti tiek K. Donelaičio palikimui populiarinti, tiek ir pačiam memorialiniam kompleksui tobulinti.

Muziejuje organizuojamos tarptautinės konferencijos, tarp literatūrinių forumų dalyvių - poetai ir rašytojai, mokslininkai, legendinės poemos „Metai“ autoriaus kūrybos tyrinėtojai, o taip pat muziejų ir bibliotekų darbuotojai iš Lietuvos ir Rusijos Federacijos, taip pat Vokietijos, Baltarusijos.

Muziejus aktyviai užsiima leidybine veikla - keturiomis kalbomis išleistas bukletas „Metai. Memorialinis Kristijono Donelaičio muziejus“. Tarp pagrindinių leidinių pastarųjų metų projektų - jubiliejinis poemos „Metai“ leidimas, iliustruotas įvairių žanrų meniniais kūriniais, skirtais K. Donelaičiui, tarptautinio meno plenero katalogas „Pasaulis aplink Kristijoną

Donelaičių“, N. Kitkausko knyga „Kristijono Donelaičio memorialas Čistyje Prudy (Tolminkiemis)“, Liaudies knyga „K. Donelaičio „Metai“

Plačiai naudojama ir kilnojamoji paroda, skirtų poetui, praktika. Tokios parodos buvo demonstruojamos visuose Karaliaučiaus srities kampeliuose, Baltarusijos sostinės Minsko literatūros muziejuose, Lietuvoje. Lietuvos žiūrovams turėjo galimybę susipažinti su mūsų parodinėmis programomis Lietuvos Respublikos Seime, A. Puškino literatūros muziejuje Vilniuje, Maironio lietuvių literatūros muziejuje ir M. Dobužinskio kultūros ir estetinio lavinimo centre Kaune, Visagino meno galerijoje „Aukštaitijos ežerai“, taip pat Vilniaus, Klaipėdos, Kauno ir Visagino švietimo įstaigose. Muziejus aktyviai populiarinamas socialiniuose tinkluose, veikia K. Donelaičiui skirta interneto svetainė www.kd300.ru.

2014 - 2015 metais atnaujinta ekspozicija buvusiam pastoriaus name. Parengtas išsamus stambaus mastelio maketas, kuris iliustruoja Tolminkiemio bažnyčios ir pastoriaus ūkio ekonominę sandarą, pajamas ir išlaidas. Muziejaus lankytojai pirmą kartą gali susipažinti su unikalia dokumentine medžiaga, susijusia su K. Donelaičio gyvenimu, kurią mūsų muziejui suteikė Prūsijos kultūrinio palikimo fondo slapstasis valstybinis archyvas Berlyne. Ekspozicijos papildė ir naujais daiktais, tarp jų - kaliningradietės dailininkės Tamaros Vasiliauskienės tapybos drobėmis iš ciklo „Donelaitis ir jo laikas“. Šis ciklas nutapytas užsakius Kaliningrado istorijos ir meno muziejui.

Be to, ekspozicijoje pradėta naudoti multimedijos įranga muziejinei veiklai. Parengta speciali programa, į kurią įeina multimedijos žaidimai-dėlionės ir virtualus turas po ekspoziciją buvusiam pastoriaus name. Vaizdinė aplinka sukuria dalyvavimo ir visiško pasinėrimo į supančios aplinkos atmosferą efektą. Ši priemonė leidžia lankytojams būnant bet kuriame pasaulio taške pasivaikščioti virtualiai po plačią muziejaus komplekso teritoriją, aplankyti bažnyčią, pastoriaus namą, K. Donelaičio įkurtą sodą, o taip pat

Buvęs pastoriaus namas. Čia gimė poema „Metai“

Tolminkiemio (Čistyje Prudy) kaimo lankytinas vietas.

Muziejus įsigijo garso įrangą - automatizuotą audiosistemą, audiogidus. Audiogidų tekstai parengti rusų, lietuvių, vokiečių ir anglų kalbomis. Visos šios priemonės finansuotos Rusijos Federacijos kultūros ministerijos lėšomis pasitelkiant regioninį biudžetą. Aktyviai buvo naudojamos ir mūsų Kaliningrado muziejaus nebiudžetinės lėšos.

- **Pastaruoju metu K. Donelaičio muziejuje vyksta remonto darbai. Kodėl jie buvo būtini, kas numatyta atlikti jų metu?**

- Sprendimas dėl būtinumo atlikti remonto darbus K. Donelaičio muziejuje buvo priimtas ištyrus techninę bažnyčios ir pastoriaus namo būklę. Šį tyrimą atliko Kaliningrado srities istorijos ir kultūros paminklų apsaugos mokslinis-gamybinis centras, kuris ir nurodė pirmesnius objekto remonto darbus. 2013 - 2014 metais Karaliaučiaus srities biudžeto lėšomis buvo parengta projektinė ir darbo dokumentacija remonto bei gerbūvio darbams atlikti (bažnyčia, pastoriaus namas ir muziejaus teritorija).

Šiandienai yra baigta dalis bažnyčios remonto darbų: suremontuotos ir pakeistos bokšto medinės konstrukcijos (laiptai, turėklai), pakeista dalis langų ir durų, atlikti pamatų ir cokolio tvirtinimo darbai, aptvaro pakeitimas ir jo hidroizoliacija, atliktas fasado remontas, jis nudažytas. Dabar baigiamas bažnyčios bokšto vidaus patalpų kosmetinis remontas tvarkant pažeistas tinko vietas ir dažant sienas. Ateityje planuojama pakeisti inžinerinius tinklus, atlikti pastoriaus namo remontą (stogo, fasadų remontas ir kiti bendri statybos darbai), sutvarkyti teritoriją.

- **Kada numatyta baigti darbus, kas juos finansuoja?**

- Statybos darbų ir jų užbaigimo tempai priklausys nuo finansavimo. Visi darbai yra atliekami Karaliaučiaus srities biudžeto lėšomis, kitų finansavimo šaltinių nebuvo ir kol kas nenusimato.

- **Ką naujo pamatys lankytojai pasibaigus remontui? Kokie artimiausi jūsų muziejaus ir jo filialo Tolminkiemyje planai?**

Prieš akis - dideli planai: atnau-

jint visavertės stacionarinės ekspozicijos sukūrimas. Ji bus pristatyta dviejuose muziejuje esančiuose ekspoziciniuose objektuose ir mūsų šalių skaitytojams atvers pačias kalbos ištakas, Lietuvos tradicijas ir charakterius, tautos mentalitetą.

Įgyvendinant federalinę tikslinę programą „Rusijos kultūra 2012-2018 metais“ buvo parengta koncepcija ir K. Donelaičio memorialinio komplekso dizaino projekto eskizas. Darbus atliko Maskvos bendrovės „Ekokultūra“ specialistai kartu Kaliningrado srities istorijos ir meno muziejumi bei Lietuvos nacionaliniu muziejumi. Koncepcija numato viso objekto pavertimą muziejumi nuo pastatų iki teritorijos. Projekto idėja - sukurti vientisą ekspozicijos kompleksą, muziejinėmis priemonėmis atskleidžiantį K. Donelaičio kūrybą, biografiją, asmenybę, o taip pat jį supusią socialinę ir kultūrinę aplinką - nuo lietuvių valstiečių baudžiauninkų iki Karaliaučiaus universiteto. Šis kompleksas vėliau būtų harmoningai papildytas autentiško kultūrinio memorialinio kraštovaizdžio pavyzdžiais, su etnografinės ekspozicijos po atviru dangumi elementais.

Daug metų egzistuojantys tvirti

kūrybiniai ryšiai su Lietuvos rašytojais ir kultūros veikėjais sudaroms galimybes tinkamai pristatyti srities kultūrą ir būti savotišku draugiškų santykių ir kultūrinių mainų tiltu. Muziejus turi puikią ateitį - tapti rimtu tarpnacionaliniu ir tarptautiniu centru.

- **Kaip jūs vertinate Lietuvos pusės pagalbą ir partnerystę muziejaus darbe?**

- Kaliningrado srities istorijos ir meno muziejus turi daug darbinių kontaktų ir kūrybinių ryšių pavyzdžių su įvairiais Lietuvos muziejais, mokymo įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis. Bendradarbiaujame su Lietuvos nacionaliniu muziejumi Vilniuje, Mažosios Lietuvos muziejumi Klaipėdoje, Nacionaliniu M. K. Čiurlionio dailės muziejumi Kaune, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu, Klaipėdos galerija, Lietuvos rašytojų ir dailininkų sąjungomis. Šio kūrybinio bendradarbiavimo rezultatais tapo parodos, konferencijos ir seminarai, leidiniai. Aktyvią paramą renginiams jaučiame iš Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Karaliaučiuje. Tikimės, kad didesnę dėmesį K. Donelaičio memorialinio komplekso vystymui parodys ir Lietuvos kultūros ministerija, taip pat Lietuvos valstybinis turizmo departamentas bei turizmo organizacijos.

Nauji leidiniai

K. Donelaičio „Raštai“. Pirmasis tomas

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas neseniai išleido Kristijono Donelaičio „Raštų“ pirmąjį tomą (sudarytojas Mikas Vaicekuskas). Šiame leidinyje publikuojami K. Donelaičio poemos „Metai“ dokumentinis ir kritinis leidimas.

Dokumentinio teksto leidimo tikslas – pateikti dokumentiškai tikslų (paradinį diplomatinių), skaitmeninėmis priemonėmis parengtą ir šiuolaikiniais senųjų grafemų analogais perteiktą „Metų“ pagrindinių šaltinių (K. Donelaičio autografų ir Georgo Heinricho Ferdinando Nesselmanno 1869 m. „Metų“ publikacijos, kuri iš visų teksto publikacijų liudija mažiausią parengėjo intervenciją) perrašą.

Kritinio teksto leidimo tikslas – pateikti skaitmeninėmis priemonėmis parengtą ir šiuolaikinėmis grafinėmis priemonėmis perteiktą kritinį (tekstologinės analizės metodais nustatytą ir argumentuotą, į definitivią redakciją pretenduojantį) „Metų“ tekstą literatūrinių tyrimų, sklaidos ir visuotinei kultūrinei vartosenai skirtos versijos tikslais. Šiuo leidimu K. Donelaičio „Metai“ skelbiami kaip ypatingos nacionalinės ir tarptautinės reikšmės kultūros paveldas.

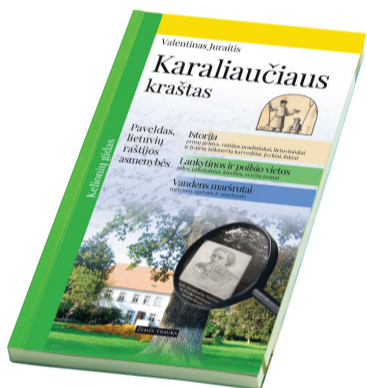
Edita Barauskienė. „Tolminkiemio sodininkas“

E. Barauskienės istorinis romanas „Tolminkiemio sodininkas“ skirtas Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. Autorė vaizduoja, kaip šią neeilinę as-

menybę formavo krašto istorija ir aplinka, gimtosios kalbos būklė, Karaliaučiaus universitetas, įkvėpė Martyno Mažvydo katekizmas. Sukurdamas neeilinį literatūros kūrinį – poemą „Metai“, K. Donelaitis talentingai panaudojo lietuvių kalbos išteklius, kūrinio savitumas bei gamtos grožis tebežavi ir XXI amžiuje. Knyga konkretizuoja, priartina K. Donelaičio asmenybę šių dienų skaitytojams, prasmingai papildoma donelaitianą.

Kelionių gidas „Karaliaučiaus kraštas“

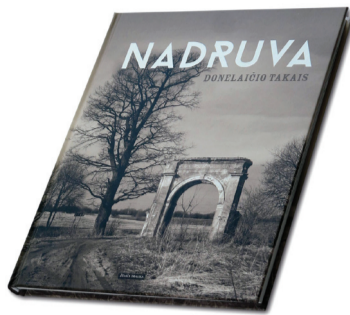
Kiekviena nauja knyga apie Mažąją Lietuvą sukelia pagrįstą jos bičiulių susidomėjimą, skatina lankyti Donelaičio žemėje. V. Juraitis, žurnalistas ir fotomenininkas, pabandė perkelti Mažosios Lietuvos atmintį į dabartinį kontekstą. Kelionių gidas yra gausiai iliustruotas nuotraukomis, tekste glaustai pateikta daug faktinės informacijos apie prūsų gentis, lietuvių raštijos pradininkus, lietuvininkus, įvairių laikmečių karvedžius, įvykius. Tai turėtų paskatinti kelionei po Mažąją Lietuvą.

„Be Karaliaučiaus krašto šviesių žmonių įnašo ir pastangų, be Mažosios Lietuvos sunku įsivaizduoti ir Didžiąją Lietuvą“ – ši tezę yra pagrindinė, kuri paskatino autorių imtis šios knygelės. Kalbant apie praeitį, skaitytojus galėtų sudominti notangų genties vado Herkaus Manto pergalės vieta ties Pokarvais (Ušakovo), jo žūtis vieta ties Mantgarbio kalnu Narkyčiuose (Meždurečje), lietuvių-pagonių šventovės Ramovės, Jono Bretkūno veikla Labguvoje (Poleske), Martyno Mažvydo – Ragainėje (Nemane) ir kt. Daugiausia dėmesio yra susilaukęs Kristijonas Donelaitis, kurio 300 m. gimimo jubiliejus paminėtas 2014 metais.

Knygelė sudaryta dabartinio administracinio paskirstymo principu, paminėta prūsų genčių istorija ir kovos, pilių aprašymai, senieji vietovardžiai, vandens turizmo maršrutai. Sudarytame sąrašė autorius pirmiausia paminėjo vėliausią vietovės pavadinimą rusiškai, kad lengviau būtų galima orientuotis, atsekti senuosius lietuviškus, vokiškus. Tai, kaip pavyko surinkti, keliautojui bus gera pradžia toliau domėtis kaimyniniu kraštu. Kelionių gidą „Karaliaučiaus kraštas“ išleido leidykla „Žemės trauka“, jos apimtis – 240 puslapių, čia yra

per 700 šiandieninių ir archyvinių ilustracijų, žemėlapių. Daugiau in- formacijos : info@vyzdys.com.

Valentinas Juraitis. Fotoalbumas „Nadruva“

Šio fotoalbumo autorius Valentinas Juraitis prieš kiek laiko pasišovė iš naujo atrasti Karaliaučiaus kraštą, pasiaiškinti, ką mums visiems reiškia neeilinė ir įvairiapusė asmenybė būrų dainius Kristijonas Donelaitis. Ne vienos jo kelionės po Karaliaučiaus kraštą rezultatas – fotoalbumas „Nadruva. Donelaičio takais“, kuris pasitarnaus visiems, kurie norės pasižvalgyti po mūsų raštijos paveldo žemes.

Fotoalbumas „Nadruva“ – pasakojimas apie K. Donelaičio gimtinę šiandien ieškant asociacijų su šimtmečių nugrimzdusia praeitimi. Autorius leidinyje istoriniu tekstu pristato reikšmingas mūsų raštijai vietas ir iliustruoja jas šiandienos laikų fotografijomis. Taip sukurama skirtingų laikmečių sąsąuka: Skaisgiriai, Stalupėnai, Darkiemis, Tolminkiemis...

Leidinyje fotoalbume autorius pateikia ir tekstus, savąją K. Donelaičio biografijos versiją. Regis, naujų faktų surasti jau neįmanoma, tačiau kiekvienas ateinantis laikmetis, jubiliejus suteikia galimybę naujiems vertinimams ir interpretacijoms. V. Juraitis, naudodamas žurnalisto tyrimo principą sugretinti prieštaraujančius vieni kitiems faktus, stengiasi atskleisti poeto asmenybę kaip prieštarą, nervingą, ir ne visada objektyvią supančiai aplinkai. Atidėdamas į šalį „Metų“ ir kitos kūrybos nagrinėjimus, V. Juraitis išryškina K. Donelaičio techninės kūrybos talentą, optikos, muzikos instrumentų, barometrų gamintojo sugebėjimus.

Leidinyje atsiskleidžia ir dabartinio Tolminkiemio (Čistyje Prudy) kasdienybės akimirkos, K. Donelaičio memorialinio muziejaus aplinka, žmonių – muziejinių kės Liudmilos Silovos, architektūros istoriko, paveldosaugininko Napalio Kitkausko, Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities rašytojų sąjungos pirmininko Boriso Bartfeldo, provincijos kaimelio eilinių gyventojų fotoportretai Tolminkiemio kasdienybės kontekste.

Leidinio apimtis – 144 psl., tekstai lietuvių, rusų, anglų, vokiečių kalbomis.

Kitame „Donelaičio žemės“ numeryje publikuosime Vytauto Gocento recenziją apie šį fotoalbumą ir platesnį istorinį ekskursą į Nadruvos kraštą ir čia lietuvių raštijos kūrėjų nuveiktus darbus.

TRUMPOS NAUJIENOS

„Skambėk, skambėk lietuviška dainele“

2015 gruodžio 12 diena Lazdynuose (Krasnoznamenske) įvyko tradicinis XIV Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities vaikų muzikos festivalis „Skambėk, skambėk lietuviška dainele“. Festivalyje dalyvavo 14 vaikų vokalinių grupių, 6 folkloro ansamblių ir 16 jaunųjų vokalistų. Festivalio dalyviai – tai Karaliaučiaus srities mokyklų ir kitų švietimo įstaigų, kur įgyvendinamos lietuvių kalbos ir etninės kultūros mokymo bei ugdymo programos, auklėtiniai.

Jaunieji dainininkai atliko ne tik lietuvių liaudies dainų ir sutartinių, bet ir šiuolaikinių autorių kūrinių. Atlikėjai grojo kanklėmis, skudučiais ir kitais liaudies instrumentais.

Visi dainų šventės dalyviai buvo apdovanoti festivalio organizacinio komiteto diplomais ir suvenyrais.

Šį festivalį organizavo regioninė lietuvių kalbos mokytojų asociacija, rėmė Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Karaliaučiaus srities švietimo ministerija, Karaliaučiaus srities lietuvių nacionalinė kultūrinė autonomija, Lazdynų (Krasnoznamensko) rajono administracija ir vidurinė mokykla.

Pažintis su didžiuoju poetu virtualiai

Šiais metais Kristijono Donelaičio muziejuje Tolminkiemyje (Čistyje Prudy) vyko ir dar tebevyksta muziejaus komplekso dalies (buvusios bažnyčios) išorės ir vidaus remonto darbai. Lankytojams ją vėl planuojama atverti pabaigus remonto darbus. Jus numatoma užbaigti iki šių metų pabaigos.

Vykstant remonto darbams su Kristijono Donelaičio išvaikščiotos pievomis, parku, sodu, pastatais ir juose esančiais bei apie Didįjį poetą ir jo kūrybą pasakojančiais eksponatais siūlome susipažinti virtualiai, adresu: <http://www.westrussia.org/vtour/donelaitis/>. Virtualią pažintį parengė Karaliaučiaus srities istorijos ir meno muziejus, kurio filialas yra Kristijono Donelaičio muziejus Tolminkiemyje.

Testas „Išsiburk savo būrą“

Iškiliausi lietuvių literatūros autoriai neretai dar mokykloje paverčiami stabais, kuriuos dera akiai šlovinti. Mokiniais siūloma (arba liepiama) deklamuoti tradicinius jų eilėraščius, analizuoti žymiausias prozos kūrinius bei gerai, „teisingai“ juos suprasti. Užkertant naujų interpretacijų galimybę ilgainiui ima atrodyti, kad literatūros klasika tėra reliktas, kurio didybė skendi praeityje.

Lietuvių grožinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių minėjimas – graži ir ilgai laukta šventė, įprasminta įvairiais renginiais. Jos metu kiekvienas į unikalią poemą „Metai“ galime pažvelgti savaip, nebijodami nuklysti nuo „vienintelio“ ir „teisingo“ vertinimo.

Internetiniame tinklalapyje būrai. It esantis pramoginis testas – grupės bendraminčių bandymas aktualizuoti Donelaitį kaip mūsų pasaulėvaizdžio, aplinkos, kasdienybės dalį. Nesiekiant objektyvios poemos „Metai“ interpretacijos, čia pateikiami žaismingi dešimties būrų, persikėlusiu į XXI amžių, aprašymai. Pakanka apsidairyti, kad pastebėtume, kiek tarp mūsų yra viežlybų Pričkų, išmintingų Laurų ar tingių, apsnūdusių, pirmadienio rytais savaitgalio jau tykančių Slunkių...

Testą galima rasti adresu www.burai.lt

